



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 32

DOM

2017-08-04

Meddelad i Stockholm

Mål nr

11357-16

KLAGANDE

JASMINA Filippa Love Delfinzon, 740508-2442

Bersågränd 94

121 31 Enskededalen

Ombud: Jurist Johanna Lindqvist

Särnmark Assistans AB

Box 1393

171 27 Solna

MOTPART

Försäkringskassan

Processjuridiska enheten

103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2016-05-19

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten beslutar att Jasmina Delfinzon är berättigad till assistansersättning.

Förvaltningsrätten överlämnar målet till Försäkringskassan för närmare utredning av assistansersättningens omfattning.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 13 juni 2016 upphör i och med denna dom att gälla.

Dok.Id 842549

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se www.domstol.se/forvaltningsratt	08-561 680 01	måndag–fredag 08:00–16:30

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan har vid omprövning den 19 maj 2016 vidhållit sitt tidigare beslut av den 22 mars 2016 i vilket Försäkringskassan beslutat att Jasmina Delfinzon inte får assistansersättning från och med juni 2016.

Jasmina Delfinzon yrkar att hon ska beviljas assistansersättning och anför att hennes grundläggande hjälpbehov vid personlig hygien och av- och påklädning är mer omfattande än vad Försäkringskassan har bedömt.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås.

Förvaltningsrätten har den 13 juni 2016 beslutat att det överklagade beslutet, i avvaktan på förvaltningsrättens slutliga prövning, eller till dess förvaltningsrätten beslutar annat, tills vidare inte ska gälla.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB, kan en försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS.

Enligt 51 kap. 3 § SFB krävs för rätt till assistansersättning att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses enligt 9 a § LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller

annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Det är ostridigt i målet att Jasmina Delfinzon, som tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS, på grund av stora och varaktiga funktionshinder har behov av personlig assistans för hjälp med grundläggande behov vid personlig hygien samt av- och påklädning. I målet framgår inte annat än att hon självständigt sköter sina andra grundläggande behov. Försäkringskassan har beräknat hennes grundläggande behov till i genomsnitt 15 timmar och 30 minuter per vecka enligt följande:

Två duschtillfällen per dag inkl. förflyttningar till och från toalettstol och duschstol, viss tvätt, insmörjning, tandvård, hårvård och av- och påklädning inkl. korsett och ortroser.	8 timmar och 10 min. per vecka
Övriga toalettbesök (förflyttning, ev. torkning och hjälp med byxor).	4 timmar och 40 min. per vecka
Övrig personlig hygien, nagelvård, fotvård och rakning.	20 minuter per vecka
Ett extra ombyte per dag, inkl. hjälp med korsett.	2 timmar och 20 min. per vecka

Avgörande för bedömningen av Jasmina Delfinzons rätt till assistans-erättning är om hennes behov av hjälp med grundläggande behov vid personlig hygien och av- och påklädning omfattar mer än 20 timmar per vecka. Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer är det den som söker en förmån av det allmänna, i det här fallet assistansersättning, som har att visa att förutsättningarna för att beviljas förmånen är uppfyllda.

Utöver äldre intyg har Jasmina Delfinzon gett in ett ADL-intyg och ett läkarutlåtande från 2016 till Försäkringskassan. Av läkarutlåtandet daterat

den 22 februari 2016 av Monica von Heijne framgår bl.a. följande. Jasmina Delfinzon är rullstolsburen och har stort behov av hjälp i samtliga grundläggande behov utom kommunikation. Hon kör själv manuell rullstol och förflyttas mödosamt till/från rullstol med hjälp av magbälte som assistenten håller i eller med hjälpmedlet Turner. Hon har inkontinenshjälpmedel.

Av ADL-intyget av arbetsterapeut Gerd Jönsson från den 29 januari 2016 framgår vidare bl.a. följande. Jasmina Delfinzon har fått mera spasticitet i kroppen som gör att musklerna är ännu mer spända och rycker mer än tidigare. Hon kan stå med stöd att hålla sig i, men kan inte vrida runt sig själv. Hennes bål faller lätt åt höger, hon saknar kraft i händerna, har klumpig finmotorik och måste hålla armarna intill kroppen för att aktivt kunna använda händerna. Hon blir stabilare i sittande ställning med fortartroser, fotplatta och band. Hygien med snabbdusch och påklädning tar 1 timma. Dusch med hårtvätt, ordenlig rengöring och påklädning tar 1,5 timma.

Försäkringskassan har den 2 mars 2016 konsulterat en försäkringsmedicinsk rådgivare, Staffan Eriksson, och låtit honom ta del av de två intygen från 2016 samt en del äldre intyg. Staffan Eriksson anger att han vid en jämförelse mellan de medicinska underlagen inte kan finna något uppenbart försämringstillstånd och att problem med bålbalans är beskrivet tidigare (2007). Han tillägger även att graden av urinläckage, hur det påverkar den försäkrade och hur hjälpmedel fungerar inte är beskrivet.

Jasmina Delfinzon gör i sitt överklagande gällande att det mot bakgrund av det medicinska underlaget är anmärkningsvärt att den försäkringsmedicinska rådgivaren inte har kunnat se ett försämringstillstånd. Hon anför vidare att Försäkringskassan nu nästan har halverat den beaktade tidsomfattningen för hennes behov av hjälp med grundläggande behov – från tidigare beräknade 30 timmar och 30 minuter per vecka – trots att hennes hjälpbehov, funktionsnedsättningar och livsvanor inte har förändrats.

Förvaltningsrätten konstaterar att det framgår att Jasmina Delfinzon har varit berättigad assistansersättning i över 20 års tid. Försäkringskassan, som har gjort en tvåårsuppföljning av hennes rätt till assistansersättning enligt 51 kap. 12 § SFB, är emellertid inte bunden av bedömningar från tidigare beslut. Även om tidigare beslut kan ge en viss ledning innebär omprövningen att en ny förutsättningslös prövning ska göras av om förutsättningarna för rätt till assistansersättning föreligger och av det antal timmar som ersättningen ska utges för (jfr prop. 1992/93:159 s. 197).

Som förklaring till att Jasmina Delfinzons grundläggande behov inte längre bedöms vara lika omfattande som tidigare har Försäkringskassan i beslutet från den 22 mars 2016 angett bl.a. följande. Tidigare har inte hänsyn tagits till att Jasmina Delfinzons har en Closomat (spol- och torktoalett) eller till att hon kan utföra vissa moment i samband med personlig hygien. Många moment som hon har ansökt om assistansersättning för (såsom målning av naglar och blodtryckstagning) räknas som andra personliga behov och kan inte beaktas i den grundläggande tiden. Det är inte medicinskt styrkt att de olika momenten skulle ta längre tid att utföra än vad som är normalt.

Jasmina Delfinzon invänder mot Försäkringskassans bedömningar och anför att de inte speglar hennes verkliga hjälpbehov. Enlig henne framgår heller inte hur Försäkringskassan har gjort tidsberäkningarna eller varför hennes uppgifter om tidsåtgång inte har godtagits. Hon anför att hon noggrant har beskrivit varför alla moment tar längre tid för henne utifrån hennes funktionsnedsättning och att detta även är styrkt i det medicinska underlaget. Hon anför även att tidsåtgången för hennes hjälpbehov inte kan jämföras med hur det ser ut för en person som inte har hennes funktionsnedsättningar.

Förvaltningsrätten delar Jasmina Delfinzons uppfattning att det inte anges tydligt i beslut eller utredning i vilken utsträckning respektive moment som hon har ansökt om hjälp med har beaktats eller varför den tid som hon har

angett inte har bedömts som rimlig. Underlaget i målet är dock tillräckligt för att förvaltningsrätten ska kunna göra en prövning av hennes rätt till assistansersättning.

Beträffande Jasmina Delfinzons behov av hjälp med grundläggande behov vid **extra ombyten** gör förvaltningsrätten följande bedömning. Av det medicinska underlaget i målet framgår bl.a. att Jasmina Delfinzon har nedsatt motorik, att hon inte når nedanför knäna och att hon endast delvis klarar att ta av- och på sig själv. Jasmina Delfinzon vitsordar i målet att den tid, motsvarande 20 minuter per dag, som Försäkringskassan har beaktat för ett extra ombyte kläder per dag är en rimlig tid. Hon gör dock gällande att hon utöver det har mer omfattande behov mot bakgrund av den tid det tar att hjälpa henne med hennes korsett 2–3 gånger per dag á 5 minuter och byte av ortroser och/eller ombyte vid träning 10–15 minuter per dag. Enligt det överklagade beslutet har Försäkringskassan beräknat att tid för hjälp med av- och påklädning inkl. korsett och ortoser ingår i den beaktade tiden vid de två duschtillfällena per dag samt att tid för hjälp med korsett även ingår i beaktad tid vid extra ombyte. Förvaltningsrätten anser inte att det är visat i målet att Jasmina Delfinzons behov av hjälp med grundläggande behov vid extra ombyten är mer omfattande än vad Försäkringskassan har beaktat.

För **toalettbesök** har Försäkringskassan beaktat behov av hjälp vid toalett morgon och kväll samt ytterligare 40 minuter per dag därutöver för aktiva hjälpinsatser vid övriga toalettbesök. Jasmina Delfinzon gör gällande att hennes behov i denna del vida överstiger den av Försäkringskassan beaktade tiden, som endast motsvarar cirka 5 minuter per toalettbesök. Enligt henne tar toalettbesök inkl. överflyttningar 20 minuter per gång på dagtid samt 45–60 minuter på natten. Förvaltningsrätten anser på samma sätt som Försäkringskassan att Jasmina Delfinzons grundläggande behov vid toalett består av hjälp med viss förflyttning, ev. torkning och hjälp med byxor. Stora delar av den tidsåtgång som hon gör gällande tycks enligt förvaltningsrätten vara

kopplad dels till moment som inte kan anses vara integritetsnära, dels till moment som hon klarar på egen hand. Det framgår av utredningen att hon t.ex. sitter själv på toaletten. Förvaltningsrätten anser att Försäkringskassan har haft skäl för sin bedömning även i denna del.

I fråga om dusch framgår att Jasmina Delfinzon har behov att duscha två gånger per dag. Försäkringskassan har bedömt att i genomsnitt 1 timma och 10 minuter per dag bör tillgodose **hela hennes hjälpbehov vid duschrutinerna**, dvs. hennes behov av hjälp vid två duschtillfällen per dag inkl. förflyttningar till och från toalettstol och duschstol, viss tvätt, insmörjning, tandvård, hårvård och på- och avklädning inkl. korsett och ortroser. Jasmina Delfinzon anför att hennes grundläggande behov i dessa delar är mer än dubbelt så omfattande. Hon har under Försäkringskassans handläggning angett något olika tidsåtgång för momenten, men hon gör i huvudsak gällande att hennes morgonrutiner inkl. dusch tar cirka 1–1,5 timma och att kvällsrutinerna tar ungefär lika lång tid. Hon hänvisar till att hennes behov styrks av det ADL-intyg som hon har gett in. Hon uppger vidare bl.a. att varje förflyttning tar 10 minuter, insmörjning 15 minuter, tandvård 10 minuter, hårvård 10 minuter och av- och påklädning 10–15 minuter. Hon framhåller att hon behöver hjälp med i stort sett allt vid dusch, att det är många moment och förflyttningar som måste utföras, att momenten påbörjas och avslutas med av- och påklädning i sängen, att hela situationen är integritetsnära och att hjälpbehovet ska ses i ett sammanhang. Enligt förvaltningsrätten finns inte skäl att tvivla på att tidsåtgången för att utföra Jasmina Delfinzons dagliga hygienrutiner är större än för en person utan hennes funktionshinder. Mot bakgrund av utredningen i målet anser förvaltningsrätten att hennes grundläggande behov är mer omfattande än vad Försäkringskassan har beräknat. Även med beaktande av ADL-intyget bedömer förvaltningsrätten emellertid inte att det är visat i målet att tidsåtgången för hennes grundläggande behov i dessa delar är så stor som hon gör gällande. Enligt förvaltningsrätten framgår inte någon rimlig förklaring till varför momenten

inkl. snabbdusch enligt ADL-intyget tar 1 timma och momenten inkl. dusch med ordentlig rengöring och hårtvätt tar ytterligare 30 minuter, dvs. 1,5 timma. Förvaltningsrätten anser heller inte att ADL-intyg eller övrig utredning gör sannolikt att olika delmoment, såsom förflyttningar, insmörjning och tandvård tar såpass lång tid som Jasmina Delfinzon anför. Det är dessutom endast aktiva, integritetsnära hjälpinsatser som ska ingå i bedömningen av de grundläggande behoven. Det framgår att Jasmina Delfinzon delvis t.ex. kan tvåla in framsidan av kroppen när hon sitter på duschstolen. Vid bedömningen att Försäkringskassans beslut inte motsvarar hennes grundläggande behov beaktar förvaltningsrätten särskilt dels att hon behöver aktiv hjälp vid alla hygienmoment, alla integritetsnära förflyttningar till och från rullstol, toalett, duschstol och säng samt vid av- och påklädning, dels att det tar längre tid att utföra momenten till följd av hennes funktionsnedsättning. Den medicinska utredningen och det som Jasmina Delfinzon anför i målet gör enligt förvaltningsrätten sannolikt att hennes grundläggande behov enligt ovan omfattar ytterligare i genomsnitt 50 minuter per dag, utöver den tid som Försäkringskassan har beaktat.

För hjälp med grundläggande behov vid **övrig personlig hygien, nagelvård, fotvård och rakning** har Försäkringskassan beaktat 20 minuter per vecka. Jasmina Delfinzon gör i målet gällande att enbart hennes behov av hjälp med rakning omfattar av 15 minuter per vecka. Hon anför att hon därutöver även har behov av hjälp med att fila förhårdnader på händerna 10 minuter per dag och med att fila och måla naglar 2–4 gånger i veckan á 15 minuter. Förvaltningsrätten anser inte att det är visat i målet att Jasmina Delfinzon har ett större behov av hjälp med rakning eller att hon har ytterligare grundläggande behov vid nagel- eller handvård.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningsrätten att Jasmina Delfinzons grundläggande behov vid personlig hygien och av- och påklädning omfattar ytterligare i genomsnitt 50 minuter per dag. Hennes behov av hjälp med

grundläggande behov omfattar därmed i genomsnitt 21 timmar och 10 minuter per vecka, dvs. mer än 20 timmar per vecka. Jasmina Delfinzon har därför rätt till assistansersättning. Överklagandet ska mot denna bakgrund bifallas och målet ska överlämnas till Försäkringskassan för beräkning av assistansersättningens omfattning.

Eftersom förvaltningsrätten nu avgör målet slutligt ska förvaltningsrättens interimistiska beslut om assistansersättning upphöra att gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3104/1A).

Anna Maria Åslundh-Nilsson
Chefsrådman

Nämndemännen Anders Loosme, Matts Mattson och Lena Rönnderstam har också deltagit i avgörandet.

Katri Andersson har föredragit målet.



HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.